

U g e s k r i f t

for

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 8.

Løverdagen den 20de Februar 1858.

2den Marg.

Indhold.

Hornkvægets Alder bedømt efter dets Tænder. — Gundersforraadene. — Fiskejordsfabrikken i Rowestoft. — Udbrag af Indberetning om Stavanger Amts Landbrugsstoles Virksomhed for Aaret 1856. — Udbrag af Indberetning om Vister og Mandbals Amts Landbrugsstoles Virksomhed for Aaret 1856. — Inden- og udenlandske Efterretninger.

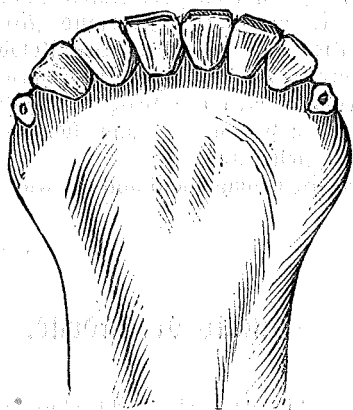
Hornkvægets Alder bedømt efter dets Tænder.

(Bortsat fra No. 6.)

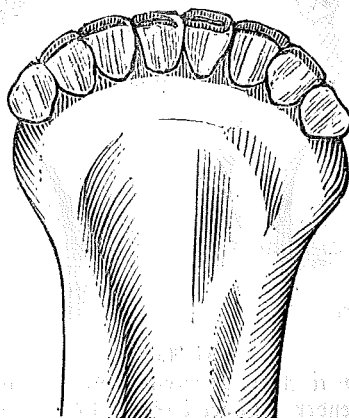
De tilbagestaaende Mælketænder aftage nu meget hurtigt, men de vise ingen Tilbøielighed til

at vige Pladsen, og ved fire Aars Alderen er der seks permanente Skjæretænder og ofte tilsynende ingen Mælketænder. Undersøger man Munden nøie, finder man imidlertid Tandene, som skulde have forsvundet, og Tandene, som skal blive staaende til næste Aar, klynget sammen og skjult bag den nye permanente Tand. De senere saaledes ofte Dyret, og den Tand, som stod for Tur at gaa ud, maa trækkes ud. En fire Aar gammel Mund skal da, som fremstillet i Træsnittet, have seks permanente Skjæretænder og to Mælketænder.

Ved det femte Aars Begyndelse ville de otte permanente Skjæretænder være fremme, men Hjørnetænderne ere dog smaa. Træsnittet viser en fem Aar gammel Mund eller maasse en Maaned eller to ældre. Dyret kan saaledes ikke siges at have

Fire Aar.

Fem Aar.

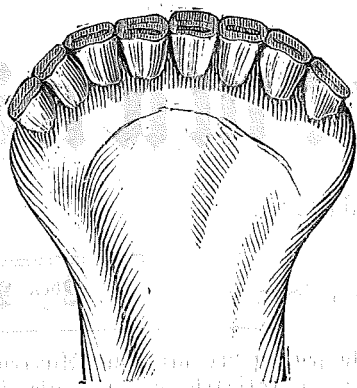
fuld Tandbesætning, d. e. alle Skjæretænder fuldt fremme, førend det er seks Aar gammelt. Man ser imidlertid at i den fem Aar gamle Mund de to Midtpaar begynde at slides ned og det i en skab Retning eller lidt hældende mod Indsiden.

Ved seks Aars Alderen ere samtlige Tænder fuldvoksne, men den sidste Linie har udvidet sig over det hele Sæt og samtlige Tænder ere blevne lidt flade i Toppen, medens der paa de to Midttænder begynder at vise sig en bestemt mørkere Rand i Midten, begrænset af en Linie af haardere Ben.

Fra denne Tid af kan man alene gjætte sig til Alderen, men ikke med Visshed fastsætte den. Afgjørelsen vil ogsaa for en stor Del bero paa Maaden, hvorpaa Kreaturet er bleven fodret.

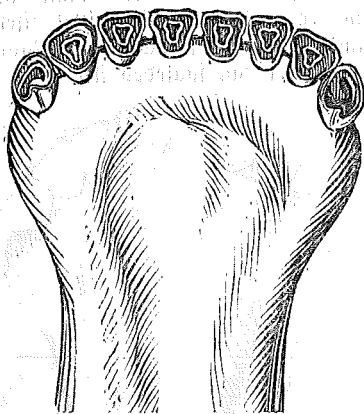
Et Dyr, som for det meste lever paa Bete og saaledes stadigen har Skjæretænderne i Brug, slider naturligvis disse længst ned. Som almindelig Regel, der dog maa taale mange Undtagelser, kan man maasse sætte, at denne Linie er bredest og mest uregelmæssig i samtlige Tænder ved syv Aars Alderen; og at en anden, bredere, samt mere rund Rand viser sig indenfor den foregaaende Rand og det tydeligst i Midttænderne, eller de to midtre Par. Ved otte Aars Alderen vil sidstnævnte Rand have spredt sig over de seks midtre Skjæretænder.

Men eet Aar efter foregaar der en Forandring, som ikke kan tages fejl af. Indsvindingsprocessen har igjen begyndt og netop paa samme Sted, som da Dyret vare fire Maanedes gammelt.

Ets Aar.

melt — i de midtre Skjæretænder. Men den gaar sagte for sig og strækker sig heller ikke saa vidt, som vi have seet ved Mælketænderne. Indsvindingen er imidlertid tydelig nok, og de to Midt-tænder ere kjendelig mindre end deres Naboer. En betydelig Forandring er ogsaa foregaaet med Tændernes Overflade. De to mørke Rænder ere gaaede sammen til een i alle Tænder undtagen i Hjørnetænderne.

Ti Aar.

Ved ti Aars Alderen have de fire midtre Skjæretænder aftaget i Størrelse og Randen er bleven mindre og svagere.

Ved elleve Aars Alderen ere de seks Midt-tænder mindre og ved tolv have de samtlige aftaget betydeligen — men, som vi allerede have gjort opmærksom paa, ikke i samme Udstrækning som Tilfældet var med det unge Dyr. Randen er tillige svag eller næsten udslettet undtagen i Hjørnetænderne, og Ranten paa Indsiden er slidt ned til Tandhødet.

Dyret bliver nu gammelt. Tænderne vedblive at aftage, og det er ikke ofte at Dyret efter det fjortende eller sekstende Aar er istand til at vedligeholde sit fulde Hulv. Det maa hjælpes med Fodring paa Stald. Men der ere dog mange Eksempler paa, at bekjendte Tyre have holdt ud i over tyve Aar og vi vide af en Ko som i denne Alder betar sammen med den øvrige Besætning og giver saftert i Kollen.

Enkelte Forfattere have paastaet, at en god Ko i Almindelighed vil være god til denne Alder; men Koholderen vilde komme efter sin Vildfarelse, baade hvad Mængde og Godhed hos Mælken angaar, hvis han optog som almindelig Regel, at en god Ko skulde vedblive at give Afkom og mælke til en Alder af tyve Aar.

Hornkvægets Alder bedomt efter dets Tænder giver saaledes et mere tilfredsstillende Resultat end Hornene, ligesom det Bedrag, hvorfor Kjøberen kan være udsat, hvad enten Dyret er gammelt eller ungt, her ikke lettelig lader sig praktisere. Bistnok kan man fra det sjette til det niende Aar kun gjætte sig til Alderen, men Gissningen vil dog neppe falde mere end nogle faa Maaneder paa den ene eller anden Side af den virkelige Alder.

Vi ere bestandig udsatte for Bedrageri med Hornene. Vi maa undersøge naar Koen kalvede første Gang, og naar Dyret bliver gammelt er der ofte en saadan Forvirring i de antagne Ringe, at selv den bedste Dommer ikke ved dem kan finde Dyrets Alder.

Tætslerne blive sjælden undersøgte, naar man vil finde Dyrets Alder. De ere for vanskelige at komme til og de afgive heller ikke noget tilforladeligt Mærke.

Kalvene fødes gjerne med to Rindtænder og undertiden med tre i hver Over- og Underkæve. Den fjerde viser sig ved Udgangen af den ottende Maaned, og den femte ved Aarets Ende, omkring hvilken Tid den første Rindtand skiftes. Den anden skiftes ved det andet Aars Udløb, og saaledes videre med de øvrige, hver med eet Aars Mellemrum. Men den sjette Rindtand, som fra først af er en permanent Tand, kommer ikke frem forend det sjette Aar.

(Breeds, management and diseases of cattle.)

Guanoforraadene.

En Indsender i et engelsk Blad leverer følgende Oplysninger herom.

Paa en Reise i det stille Ocean og andetsteds har jeg med egne Øine overtydet mig om, at der udenfor hvad der falder mellem 5 og 25 Grader sydlig Bredde kun vil opdages liden eller ingen paa Ammoniak rig Guano. Selv den fra San Felipe saakaldte „Upper Peruvian Guano“ er uden Lugt. Los Angeles og de øvrige Der i den kalkforniste Bugt, den mexicaniske Havbugt og det arabiske Hav — alle besiggende inden den periodiske Regns Region — leverer blot en Guano, hvis Ammoniak er udlødet. I Henseende til Guano af prima Kvalitet, ere vi saaledes udelukkende henviste til Chinchos og Labosøerne og maasse ogsaa til de senere Opdagelser i Sydhavet, Nantucket, Howland &c., thi alene denne Guano kan dække Omkostningerne ved en saa lang Transport. Hvad de opdagede Lagere langs Nyhol-

lands Kyster og de vestindiske Der angaar, saa ere disse saa blandede med et gulagtigt kalk- og fosfiholdigt Lager, at Mange deraf lade sig bedrage.

Med Hensyn til Forradet af Guano paa de vulkaniske Klipper langs Kysten af det stille Hav, overtviede jeg mig om ved anstillede Maalninger, at den peruanske Regjering har opgivet hoist bedragelige Beregninger over Lageret paa Chinchosøerne, og at disse tre Der ved den stigende Konsumtion inden omtrent 5 Aar ville være udtømte. Lobsøerne indeholde endnu blot 800,000 Tons, hvilket udgjør Behovet for 1 Aar; Schaboe kan tømmes paa 1 Maaned, og der staar kun tilbage at erfare, om Produkterne fra Kooria Moorla kunne dække de høie Fragtomkostninger og endda give noget Overskud. De vestindiske Ders og Kaliforniens fosfatholdige Produkter lægge vel de i Nærheden boende og foretagelsesdygtige Amerikanere Beslag paa for deres Majs og Hvedeagre.

Spørgsmaalet efter Guano er i utroligt Stigende. Vi kunne ikke anslaa Behovet for næste Saison til mindre end følgende:

De Britiske Der	300,000 Tons
Frankrig, Spanien og det øvrige Europa	250,000 —
Kolonierne	100,000 —
De Forenede Stater	250,000 —
	<hr/> 900,000 Tons

Regne vi hertil hvad Peru selv forbruger, hvad der tabes i Søen og gaar tilgrunde ved Indladningen, saa kan nævnte Tal let forøges med 100,000 Tons. Ogsaa maa man betænke, at Efterspørgsmaalet stiger med hvert Aar med mindst 20 Procent, medens Søgningen ikke mere kan tilfredsstilles med Lethed; thi der handles om et Gjødselstof, som er i Stand til at forøge Jordens Afkastning med 20—30 pCt.

Hyad skulle vi da gjøre? Jeg har undersøgt alle Agrikulturkemisters Midler og Recepter, lige fra flydende Ammoniak til Gytte fra Nilen, men de opveie ei Guano. Jeg er ingen Ulykkesprofet; men vi maa se Sandheden i Ansigtet.

Fissegjødsel-fabrikken i Lowestoft.

En engelsk Landmand giver følgende Beskrivelse over den af Malon og Thurneyfen i Lowestoft (Suffolk) indrettede Fissegjødsel-fabrik, som her meddeles for den Interessens Skyld, som Saagen i den senere Tid har faaet.

Fabrikkens Ydre viser en slet og ret massiv men ikke kostbar Bygning, fri for al Slags unødvendig Pryddelse og i enhver Henseende hensigtsmæssig indrettet. Det Første, som indvendig tilbød sig min Opmærksomhed, var et roterende, cylindermøgt Røgeapparat, hvori Fisken behand-

les saa længe med Damp til den er tilstrækkelig opløst, saa at Vandet ved hydraulisk Presse bekvemt kan fraskilles. Hertil bruges et Slags Sækker, som bestaa af tvende runde Matter af indiff. Hamp. Disse Matter ere sammensyede i Kanterne og den øvre forsynet i Midten med et Hul, hvorigjennem Fiskemassen oses ind. Naar Sækkene ere fyldte, lægges de saaledes ind i Pressen, at mellem hvert Par indlægges en Zinkplade af lige Form. Naar Pressen er fyldt, sættes den i Gang, og i kort Tid er den største Del af Fugtigheden fraskilt. Den udpressede Bæsfle ledes i Cisterner, paa hvis Bund Damp-rør ligge, som uafbrudt afgive Hede, hvorved Udskilningen af Olie og Vand lettes. Man erhoder 2 Slags Olie, hvoraf den bedre er temmelig ren og let lader sig sælge. Den daarligere bestaar af Bundfaldet tilligemed en Del bedre Olie. Den daarligere Olie kunde vel i særskilte Apparater gjøres saa god, at blot den faste Masse blev tilbage, som alligevel var af Værdt for Sæbesynderierne. Naar al Olie er steget op til Overfladen i Karrene, affummes den og fylbes paa Fade.

Den pressede Fiskemasse, som nu danner haarde Kager, tages ud af Sækkene og brydes i Stykker. Disse lægges, for at blive fuldkommen tørre, i en Dvn, som bestaar af en aflang, firkantet Bygning med flere Afdelinger, som opvarmes med Damp-rør. Væggene ere fra Gulvet og opover forsynede med Rister i ikke lang Afstand fra hverandre, hvorpaa de Skuffer skydes ind, hvori Fiskemassen udbredes. Skufferne ere kun 3—4 Tommer dybe med en Bund af Seildug. Naar Tørringen er forbi, hvilken gjerne staar paa i nogle Timer, saa indskydes nye Skuffer fyldte med fugtig Fiskemasse i de gamle Sted, som igjen skydes bort til Dvnen's anden Side, saa at ikke nogen Tid gaar tabt med at tømme og fylde Dvnen. Dvnen rummer omkring 60 Tispund tør Masse.

Det næste Arbejde er Pulveriseringen af den tørrede Fiskemasse, hvilket sker mellem et Par Røerneffene, fra hvilke den kommer frem som et lyst Pulver, der tømmes i Sække paa ca. 3 Tispunds Vægt, og dermed er Præparatet færdigt til Salg. Til samtlige Arbejder benyttes en Dampmaskine paa 25—30 Hestes Kraft.

Ingen Fabrikationsmaade kan være simplere og mere fuldkommen end denne. Men det er et Spørgsmaal om ikke Tørringen kunde ske uden Røgningsprocessen, idet Fisken pressedes raa, hvorved Tran og Vand fraskiltes, og Tørringen siden foregik i Dvnen. Herved vilde ikke alene Tranen blive bedre, fordi Fisken pressedes kold, men Gjødselen vilde ogsaa blive af bedre Beskaffenhed.

Uddrag af Indberetning om Stavanger Amts Landbrugs-skoles Virksomhed for Aaret 1856.

Nedenfor har jeg den Ære at afgive den Indberetning om Stavanger Amts Landbrugs-skoles Virksomhed, som sædvanlig affordres mig i Martis Maaned.

Swad Eleverne angaar, da have de Alle vist et sædeligt og godt Forhold, ligesom ogsaa deres Flid har været upaaklagelig. Evtnerne ere naturligtvis forskellige, og det er ikke til at undres over, om Mod og Flid i en vis Grad betinges af disse. Men Evtnerne have hos de nuværende Elever været meget forskellige og med Hensyn til de ringeste Evtner, hvorom jeg forhen for Dverbestyrelsen har ytret Tvivl angaaende det Grundede i at give et Raad om at forlade Skolen, kan jeg nu ytre den Mening, at, om end de Fremstrid, der have været betingede af saadanne Evtner, have staaet i et vist Forhold til disse, saa have de dog været bemærkbare, om Muligheden af, hvilket jeg rigtignok engang har næret Uvished. Jeg har dog ogsaa den Tilfredsstillelse at være kommen til Forvisning om, at de bedre Evtner have vundet sig en klar Opfatning af den landøkonomiske Theori og dens Indflydelse paa det Praktiske, ligesom overhovedet et Blik paa, hvad Mennekeheden har Videnstaben at takke for.

Læsningen blev fortsat som i forrige Indberetning ommeldt, indtil Høstferien begyndte den 3die Juli, under hvilken kun af og til blev givet boglig Undervisning, nemlig naar det var Regnveir, under hvilket vi aldrig pleie at slaa. Da saadant Veir under denne Periode var temmelig hyppigt, drog Høstferien ud til Midten af August. Den 8de August var den ellers forstørstedelen fuldført, hvorefter den daglige Sommerundervisning begyndte og fortsattes, undtagen i 14 Dage, i hvilke jeg med Dverbestyrelsens Samtykke var fraværende, indtil Skuren begyndte den 20de September. Da imidlertid Modningen ifjor gik sent for sig, og Arbeidet med Skuren ikke trængte stærkt paa, undervistes under denne 1 a 2 Timer daglig.

Den 11te Oktober var Skuren fuldført, hvorefter Vinterundervisningen begyndte i Begyndelsen med 4 Timer daglig, senere med fra 4 til 5 indtil 6 Timer. Den vil fremdeles vedvare indtil Aaret tillader at arbejde denne fugtige og klægede Jord, hvilket sandsynligtvis bliver ved Paastetid. Under min ovenfor nævnte Graværelse ovede Eleverne sig i uden Hjælp at tegne Karter, alene ved Korsstavle, uden Diopterlineal og Maalebord, der tidligere var benyttet, samt udregnede og besvarede økonomiske Opgaver, der vare dem forelagte, hvilke Besvarelser bleve gennemgaaede efter min Tilbagekomst.

Til Dato er siden min sidste Indberetning af Juni s. A. examinerist og forklarende gennemgaaet: af Lunbeqvists Haandbog i Jordbruget fra 4de Afdeling, Pag. 288, til Slutningen, Pag. 594. Repetition af Samme er paabegyndt, og

er derved avanceret til Pag. 48. Af „Natures Bog“ er Kemien og Botanikkens Gennemgaaelse fuldført. Mineralogien og Geognosien er gennemgaaet paa samme Maade; Zoologien er derimod kun benyttet til Læseovvelser og som Gjenstand for Samtaler, samt derhos Dverfsigt taget.

Repetition af Mekaniken er paabegyndt, og er deri avanceret til Varmelæren. Stochardts „Markpræfener“ (Agriculturkemi) er gennemgaaet 224 Pagina, som er første Halvdel. Af Dyrpleien er gennemgaaet den sidste Halvdel af Heffens Sygdomme samt Koen og Faarets. Derhos er gennemgaaet Prosch „Grundtræk af Husdyrenes almindelige Sundhedspleie,“ samt ved Indenablæsning og som Samtaleemne Martens Kvægavlen og Meterdriften 310 Pagina, samt Jensenius „Om Koen.“ Af Geometrien er gennemgaaet Halvdelen af Planimetrien og Stereometrien efter Ursin, samt enkelte Sætninger af Trigonometrien for at forstaa Trekantens Beregning. Grammatikken er gjenatagende gennemgaaet, grammatiske og Stilovvelser anstillede. Platons Udtag af Geografien er repeteret, og er efter Læsningen af ethvert Lands Geografi givet en nøiere Dverfsigt over dets fysiske og Vegetationsforhold samt dets Historie. Regneovvelser ere fast daglig anstillede, og især ere Beregninger anvendte paa allehaande økonomiske Gjenstande. Ifjor Sommer bleve Ekspeditioner foretagne, fornemlig for botaniske Diemed; de havende Herbarier bleve gennemgaaede og andre samlede. En Dags Formiddag om Ugen er som forhen anvendt til Tegning.

Ifjor er uddiget og vendt omtrent 2 Tønder Land, hvoraf den største Del er besaaet med Vinterrug, som til Dato lover godt.

Forsaavidt Vending — dog kun for den mindre Del — stete ved Ploug, er den foretagen af Eleverne, ligesom Lægningen af Digerne til dels er steet ved deres Hjælp, eller under en af Elevernes Bestyrelse af leiede Dreng.

Deres Arbeide er dog næsten udelukkende medgaaet til den egentlige Gaardsdrift og Have dyrkning, ved Reparation af Redskaber, Kjørrer o. s. v., ved Trækning og Rensning af Korn ved Maskiner, ved Braakning af Hamp og Lin, ved Plantning og Saaning af Trær og Træfrø, ved Indretning af en stor Vægt, en ny Møllebank osv.

Osteraat, den 7de Martis 1857.

Erbeddigst.

A. Budde.

Som Fortsættelse af den Indberetning om Landbrugsskolen, jeg afgav i Martis Maaned sidsteleden, har jeg herved den Ære at meddele:

Den boglige Undervisning blev fortsat indtil den egentlige Baaraan begyndte, nemlig strax efter Paaste den 14de April. Den blev ved denne afbrudt indtil 16de Mai, hvorefter den igjen begyndte ved daglig at læse i den mellemste af Dagens 3 Skoster, hvorved er blevet tilovers for det nominelle Arbeide 7½ Time daglig, der fornemlig har været anvendt til Gaardens Dyrkning, saasom Næpemarkens Tilberedning og Næpernes Kultur, Potetmarkens Bearbejdning mellem Drillernes, til

Havedyrkning, Anlæg af Kompost, til Hjælp ved Reblægning af Hulbiger, Minerer, Stenbrænding, Tilberedning af Kreaturfoder m. m.

Af de forskjellige Lærebøger er siden Indberetningen i Martis examinatorist og forklarende gennemgaaet Følgende: Af Lunbeqvists Haandbog i Jordbruget fra Pagina 48 til Pag. 251, Af Stochhardis Markprædikener (Agriculturkemi) er gennemgaaet 2den Del 260 Pagina. Medikamen efter „Naturens Bog,“ som ved første Indberetning er paabegyndt, er gennemgaaet; ligeledes Kemien og Botaniken efter Samme. Af Dyrepleien er læst om Svinets Sygdomme, samt Hestens Iverlere. Grammatiske og Stilovelfer, saavel som økonomiske Beregninger ere anstillende. Et simpelt Bogholbert samt Redstavers Konstruktion og Dimensioner er meddelt ved Diktat. Respektion af Geometrien er paabegyndt.

Eleverne have gjort Forsøg med Veining og Tilberedning af Kreaturfoder. Først forsøgte med simple Midler at dampfuge Foderet; men uagtet det lykkedes at drive Dampen til nogen Spænding, var dog det med denne Kogning forbundne Tidsspilde og Brændselsforbruget ved den ufuldkomne Tilskelning for stor, saa at det blev foretrukket at lade Opbejdningen ske paa en anden Maade, nemlig ved at gyde kogende Vand over den i et stort Fustage nedpakkede Hækkelse af Hø og Halm samt Agner og lidt Fisk. Heden blev snart meget stærk og Foderet blev formeget gæret (surnede), dersom ikke Gjæringen afbrødes efter et Døgn, medens den almindelig antages at burde fortsættes i 3 Døgn. Det saaledes behandlede Foder smagte Kreaturerne fortræffeligt, og jeg maa anse de dermed forbundne Uleiligheder for fuldkommen erstattede ved Melkningen og Huldet. Der holdes nu paa Landbrugsstolegaardens 22 Kreaturer, af hvilke 2de ere Ungfæ. 8 Stykker sommerfodes borte paa høiere liggende Græsgange, medens det er vanskeligt nok at skaffe rundeligt Sommerfoder for de øvrige 14 uden at tage af hvad der egentlig var bestemt for Vinterfordringen. Formedelst det daarlige Græsaar nødes man til at staldfodre næsten for Halvdelen. Engene have ikke i 11 Aar lovet saa lidet, selv ikke i 1853, da de afgave 8 Skpd. pr. Tønde Land af dyrket Eng. I 1854 erholdtes i 2 Slet i Gjennemsnit 21 Skpd. Vinterrugen, der var saaet paa brakket og gjødet Nyland, for den største Del sidst i August, og paa et mindre Stykke i Forsningen af September, gif paa dette Sidste næsten ganste ud i Martis. Paa det Første stod den endnu i Begyndelsen af Martis ganste frodig, men aftog gennem hele Maanedens, og selv i Begyndelsen af April, saa den blev tynd, og bukkede sig siden ikke synderligt formedelst den tidligt indtraadte varme Vaar, der drev dem i Høiden. Lagtet tynd, lover den dog en nogenlunde Afgrøde formedelst det smukke Ar. Hvor den gif ud, blev saaet Sommerrug, der er meget god. Allsaa er Vinterrugen her i Egnen saaet paa Versjord selv i Slutningen af August ikke ganste sikker. Paa Sandjord staar den sildig saaede Rug godt. All dei Baarkorn, som er saaet tidligt, tegner sig

her paa Gaarden meget godt, især Hveden. Et lidet, senere tilsaaet Nyland og en Ager med Grøn-jordshavre paa Jernlere ere tynde. Poteterne tegne ualmindelig godt, ligesom der ogsaa er Grund til i Næperne at vente Erstatning for eller ialfald god Hjælp til at bøde paa det daarlige Høaar. Guano er iaar her forsøgt i smaa Kvantiteter som Tilskudsgjødning for Næper, for hurtigt at drive dem igjennem den farlige Periode, i hvilken de kun staa med Frobladene, men der er ingen synderlig Forskjel at se mellem de med og de uden Guano saaede. Bistnok bær det ualmindelig tørre Aar en stor Skyld for at den Forskjel er udjævnet.

Kan dette Gjødningsmiddel ikke udrette Noget naar det bruges i liden Mængde som Bjugjødning eller Drivningsmiddel, saa betvivles det, at det idetheletaget kan lønne sig at anskaffe denne dyre Gjødning i denne Egn, som har saa megen Afgang til billige Gjødningsmidler. Den dybt bearbejdede Jord, optaget i dobbelt Dybde eller arbejdet med dybtgaaende Redstaver, som følge i Plougturen, viser iaar et afgjort Fortrin.

Fra Vaaren stod Kornet temmelig tyndt; der viste sig endog et Par Flekker, hvor Insekter eller Orme havde overfæret Bygstraetet ved Roden; men dette standsede snart, og meget Ager er endog for tyk, om en fugtig Efterommer skal indtræde. Østeraat den 1ste Juli 1857.

Erbdødigst

A. Budde.

Uddrag af Indberetning om Lister og Mandals Amts Landbrugsstoles Virksomhed for Aaret 1856.

Den almindelige Aarsberetning om Landbrugsstolens Virksomhed giver jeg mig herved den Ære at fremsende.

Antkomsten den 14de April var noget langt hen i Aaret til at mange Forberedelser kunde gøres til Vaararbejdet; megen Tid maatte anvendes for at saa Alt arrangeret, som trængtes til strax. Lidet Hø fandtes, og jeg var da nødt til at anvende Hækkelsefordring i stor Maalestok, saameget mere som den Halm, der fandtes, var af stætteste Sort.

Planen for Gaardens Tillægning for det kommende Aar fandtes allerede arrangeret, men jeg fandt mig tvungen til at foretage nogle Forandringer, som efter min Overbevisning vare rigtige.

Storstedelen af Gaarden befandtes at have været tilsaaet med Korn efter Korn, Rodfrugter eller Poteter kun ubetydeligt, og mindre godt behandlet; ubetydeligt i Forhold til Korn. Folgen vilde have været, at Ukrud, hvoraf fandtes Overflod, end mere vilde have taget Overhaand og Ageren, saa udpisset, som 2—3—4 Aars Korn, og af Korn saa lærende, som Byg og Hvede, ofte efter hinanden kunde have gjort en skarp Sandjord, oveniud naar tilstrækkelig og ei

passende Gjødsel kunde præsteres. Rodfrugtlandet blev forøget til over det dobbelte af paatænkth. Poteteslandet kunde ei forøges, da der fandtes ei tilstrækkeligt Frø, og af en meget slet Kvalitet, da det tildels var bedæret af Raad og havde taget Hede i Gruberne; her findes ei Kjældere — man kunde neppe vente, at de kunde spire mere.

Denne Gaard, ja hele Visterlandet, er netop Stedet for Rodfrugtdyrkning. Hoavlen er almindelig daarlig og meget variabel; Jordbunden, Klimatet og andre Stedforholde favorisere en udstrakt Rodfrugtaavl, som dette jo langtfra kan kaldes; her var det ovenikjøbet en absolut Rodvendighed. Resultaterne viste at Formodningen var rigtig saavel med Hensyn til Udbytte som den Nytte, de ydede, da den Tilfældighed ogsaa indtraf, at Udbyttet af Hø paa omtrent samme Areal som foregaaende Aar, blev omtrent 150 Skpd. mindre; men af Halm, især af bedre Sorter, avledes sidste Aar mere.

Det havde ogsaa ellers været mig en Umulighed at faa Ageren tillagt i passende Tid, og godt tilberedt, da desforuden meget fandtes uafploiet, og ei alle Heste fandtes disponible af flere Grunde; mange Ting vare ei i den Orden, som kunde tiltrænges, men skaffedes i brugbar Stand med Beredvillighed i Løbet af Arbejdsiden efter hvert som de kunde leveres fra Værkstedet paa Gaarden.

Gjødsel til den forøgede Rodfrugtmængde skaffedes, dels ved Sammenstrøb og Blanding af Alt muligt, der kunde tænkes at tjene dertil, dels ved Tang, saavel kjøbt som paa egen Strand af forskellige Sorter til Forsøg.

Tillemptninger var jeg nødt til at gjøre, som mangen En, ubekjendt med Forholde og Omstændigheder, vilde have badlet; men man er nødt til at gaa lempeligen frem, og da gjøre sit Bedste; det Mødsatte er ofte umuligt eller upraktisk, omendkjønt det ofte kan bringe Foretageren i Ny, men sjelden Udlæggeren i Rigdom.

Jeg fandt en hel Del paabegyndte Arbejder og af forskjellig Slags; men har endnu ei kunnet fuldføre dem; af Nybrud ca. 5 Td. Land; desforuden 2½ Td. Land saagodtsom Nytt, da det blot var tildels berørt med Ploug og alt Gænerende omgaaet. Det Første blev tillagt sidste Aar og Resten dette Aar; men noget Resultat kan vist ei ventes, da Jordbunden meget nærmer sig til Flyvesand, ja er det tildels. Desforuden bliver tillagt ca. 6 Td. Land, opbrudt, gammel, daarlig Voldmark, som kun tiltrænger ubetydelig Digning, men megen Planering. Dermed synes mig Nybrud nok for dette Aar, da det er fordelagtigere at have den Jord, man har under Dyrkning, i saa god Produktionskraft som mulig, og naar Ressourcerne tillade det, da at udbrede sig; en Forberedelse dertil er desuden aldeles nødvendig.

Til Høsten og i Fremtiden vil kunne opbrydes mere om Aaret, da Gjødselforøgelsen, Tilsaanen med Græsfrø af gammel Ager, som da vil være i Kraft, og den deraf kommende Foderforøgelse, vil tillade det.

Tilaaenhing maa her kun tages som Experi-

ment og er anvendt for at skaffe Eleverne Dvelse deri. Digning maa tildels endnu betragtes som saadan; men da de ældre Elever, som jeg har bemærket af Indberetning fra forrige Aar, formodes at have lidt Dvelse deri før og derfor de nyere vil gives Anledning dertil, antager jeg, at de ingenlunde ere blevne forsømte deri, især da Samme med særlig Omhu er bleven behandlet paa Skolen.

Af kunstige Gjødningsemidler brugtes ingen; Gips og lidt Guano er forskaffet. Af andre Gjødningsemidler forsøgte forskellige Sorter Tang i forskjellig Tilstand; frist fra Søen i Driller til Turnips med gode Resultater, men bedst efter den, som man her antager for den bedste, men alligevel forbausende Virkning af den Sort, som Dmægnen fordømmer som næsten ubrugelig, ja skadelig. Forskjellig Mulbering anvendtes og til de diverse Sædarter og Rodfrugter den blev anvendt til.

Forat fremdrive Byg efter Hvede*) blev om Høsten nedploiet ½ Gjødsel daarlig Tang, om Baaren jeg anvendte efter lidt Bearbejdning lidt Stalbgjødsel, saae og ploiede Sæden let ned; hver Ploug gjorde færdig 2 Td. Land om Dagen; Ageren holdt sig ren og i Rader og viste en paa-faldende Forskjel i alle Remtinger i Sammenligning med det som forovrigt havde faaet samme Behandling, men hvor Kornet blot var extirperet og harvet ned.

Gule Røer (Mongold wurzel) ¼ Td. Land viste sig paa Grund af Sommerens Kjølighed mindre gode, gav blot 20 Td. Samme Tilfælde indtraf her som overalt paa denne Kant, at Gulrødder gav mindre Udbytte end almindeligt.

Blandkorn af Aar=Rug og Aar=Hvede gav efter Jordens Beskaffenhed og Tilstand godt Udbytte og jeg har længere Erfaring saavel med Hensyn til dets Fortrinlighed til Brug som i Afkastning især under vore Forholde, og er i vort Klima at foretrække for ren Rug, saavel Baarrug som Vinterrug, der ofte her er alt Andet end sikker.

At den almindelige røde Aarhvede hos os oftest er at foretrække for Byg af mange Grunde, har jeg længere Erfaring for, og der finder almindelig Sted en stadig Formindstelse i Udsæd af Byg; men Forøgelse af Hvede, hvor mig er bekjendt. Af Rappesæd blev en Del udsæet og gav som almindeligt godt Udbytte paa en dertil passende Jord.

Af kunstig Eng er tilsaet ca. 10 Tdr. Land med Timothei og Hvidklover; der kunde vistnok ønskes andre Sorter, men andre Sorter havde ei ved Haanden; det tegner sig godt, men lider frygtelig Overlast af Naboernes Kreaturer, Heste og Faar, som stadigt besøge Gaarden og afbide de unge Spirer, hvilket ikke skal kunne forbydes.

Forholdet mellem Nytt og Tillagt sees da her i Aar at blive omtrent tilsvarende, naar det bemærkes at blot ca. 1 Td. Land blev tillagt Aaret for min Ankomst.

*) Eteren ønskede det, og der fandtes Intet, som kunde besaaes dermed.

Gaardens Axl beløb sig til:	
af Hvede	16 Tdr.
" Havre	114 —
" Vinterrug, Vaarrug, Blandkorn af Hvede og Rug	52 —
" Byg	41 —
" Rappesæd	12 —
" Turnips	1080 —
" Poteter	150 —
" Beter	20 —
" Gulerodder	60 —
" Grønfrøder, 1 1/2 Td. Land, be- staaende af Erter, Havre og Hv. ca.	240 Sfp.

Udsæden beløb sig til, naar man tager Grønfrødet fra, 32 Tdr. Jordbunden og Forholde gjør, at man maa saa tykkere her end mange andre Steder. Kornavlen skal efter Sigende være 20—30 Tdr. mere i Aar end i foregaaende, og Rodfrugtavlen langt større. Hv, som før omtalt, paa samme Areal 150 Sfpd. mindre.

I Løbet af Sommeren, men fornemmelig i Vinter har Arbejdet i Smedien foregaaet, dels for at reparere Redskaber og dels for at arbejde nye, som endnu tiltrænges; men det kan ei heller ventes komplet og allermindst det første Aar. Af nye Redskaber ere forfærdigede 1 Hestebakke, 1 Ertrirator og 12 Jernplouge. Det sidste er en Spekulation af Eieren; men som ikke skal give tilfredsstillende Udbytte, naaget Prisen er 15 Sfpd. Arbejdet er solidt og Plougene udmærkede. Bestillingerne flere end kunde præsteres.

Snedkerarbejde til Gaardens Behov og for Elevernes Skyld har gaaet for sig, dels med at arbejde Træværk til Ertriratorer, Axl, Harver og Kjørrer og andre Smaaredskaber, samt med at reparere Sammelt.

I Løbet af Vinteren er anvendt Fodring med de Rodfrugter, som avledes. Til Fedevæg, Svin og Melke kreaturer, med Undtagelse af ca. 300 Tdr. Turnips og nogle saa Tdr. Gulerodder, som solgtes; Resten af disse anvendtes til Svin og Hestene. Marked for Rodfrugter af alle Slags er her ellers, naar man kan udbydere dem.

Selskedsning af Avner, Hø- og Halmhakkelse &c. er anvendt fra Januar, til 1 Øst daglig til hele Besætningen. Almindelig Hakkelse, Sørp med Mel, er anvendt fra 6te Marts, da Turnipsene vare opfødrede. Turnipsene holdt sig udmærket til det Sidste, og maatte ei 5—6 Tdr. af hele Mængden vare saa bedærvede at de ei kunde bruges. Jeg har her, som andre Steder, fundet, at de holde sig bedst lagt i Bunker paa fri Mark. Af Tang er samlet over 2000 Læs i Løbet af Aaret, som dels blev anvendt strax, dels opbevaret til senere Brug i Kompost. Den øvrige Gjødsel er ved Blanding af forskellige Sorter og Dphaugsmidler behandlet som Kompost, kun beklages, at vi endnu er nødt til at have Alt ude og ingen Anlæg have til at samle den flydende Gjødsel.

Diverse Frøsorter ere forstaaede fra Udlan- det, som Turnips, Gulerodder, Beter og Haugfrø, som kan anvendes paa fri Mark.

Den 3die Dennes afholdtes Dimissionsera- men, ved hvilken Eleverne examineredes i de for- skjellige Fag. Foruden Dhr. Censorer og 2 af Overbetsyrelsens Medlemmer, besøgttes den af ad- stillige Personer fra Omegnen og andre Bygder.

Urbødigt
Chr. Beer.

Indlandet.

Christiania. Ved kongl. Resolutioner af 1ste d. M. ere følgende Kommissioner udnævnte: 1) til at udarbejde Udkast til en ny Medicinaltort med Motiver; 2) om Istandbringelse af Lovforslag om Sundhedspolitiet; 3) til Istandbringelse af Lovfor- slag om Markfred og Gjerdehold.

— Kaud. mineral. Kjønnik er antagen som Bestyr- rer og Mand. mineral. Tellef Dahl som fast Assis- tent for Arbejder ianledning Istandbringelsen af et detaljeret og geologisk Kart over Norge med til- hørende Profiler.

— Kjøbmand Boeck, Malermesterne Johansen og Nordraach, samt Snedkermester Sønnichsen have faaet Bevilling til i Forening at anlægge og drive Fabrik i Christiania til Forfærdigelse af Alt under Sned- ker- og Dreierprofessjonen hørende.

— Bank-Administrator N. B. Stabell har, efter Balg som Bankchef, overtaget Bestyrelsen af den norske Kreditbank, og er derfor midlertidig udtraadt af den herværende Bank-Administration, hvoraf 1ste Suppleant, N. A. Andresen, nu er indtraadt som Medlem.

— Stortingets Forhandlinger vedkommende Stor- thinget i 1857, skulle ifølge kongl. Resol. nu sælges for 1 f. pr. Ark.

I Drammens Elv nede ved Tangen blev Isten den 14de og 15de d. M. i en ikke ubetydelig Om- kreds sprængt saa voldsomt ved Vandets Hævning, at Sand fra Elvbunden kastedes vidt omkring.

— Fra Skudesnæs og Omegn meldes fremdes- les om godt Fiske. Den 13de var Silden inde ved Kobbervig paa en stor Strækning i sjelden tatte Stim; men Almuen havde da desværre forstørstedes- len forladt Stedet.

Fisken ved Kinn og Battalben, der nu er ophørt, anslaaes til 80000 à 90000 Tdr.

Fra Tvedestrand meldes, at man i Havet udenfor den derværende Kyst i denne Tid har seet umaadelige Stime af Sild, hvilke efter Sigende skulle være forskellige fra den norske Vaarsild. Af Mangel paa tjenlige Fiskeapparater er kun endel deraf fanget.

Udlandet.

Sverige. Den svenske Rigsdag ventes oploft i Midten af næste Maaned. Lovgivningen om Re- ligionsforholdene bliver desværre uforandret, naaget alle de Anstrængelser, der saavel i som udenfor Rig- dagen ere gjorte for Religionsfriheden og især for Dphævelsen af Landsforviøningsstraffen.

Danmark. Hs. Maj. Kongen har i nogen Tid været syg af Forkølelse; men er nu i god Bedring.

Indsland. Det nygifte fyrstelige Par, Prins Friederich Wilhelm med Gemalinde, holdt den 8de d. M. sit høitidelige Indtog i Berlin under Folkmængdens Jubelraab. Om Aftenen (ligetil Midnat) vare saavel Hytter som Paladser paa det Prægtigste illuminerede ligetil de mest bortfjernede Dele af Staden.

England. Parlamentet aabnedes den 4de d. M. Lord Palmerston indbragte et Andragende om det østindiske Kompagni. Ostindien skal bestyres af en overordentlig Minister i Forening med otte Raader. Disse have Ret til at protestere; men intet Veto. De have i Fællesskab Ret til at udnævne civile og militære Embedsmænd. De Civile skulle underkaste sig Examen.

Aften. Ifølge de seneste Telegrammer var Canton allerede den 24de Decbr. fuldstændig i Englands hænderes Vold.

— Keiseren af Japan sender sin Næven Tzi-Kuzen, som overordentlig Gesandt til Europa. Den 11te Novbr. forlod han Simoda paa en hollandsk Fregat. Han er ledsaget af et talrigt Følge, hvoriblandt to Ingeniører, der skulle studere det europæiske Jernbane-Væsen. Prinsen vil besøge Holland, Frankrig, England og Rusland, og vende hjem igjen over Amerika.

— Japans Stats-Indretninger er der foregaaet en fuldkommen Forandring i de Grundførelser, hvorefter de forhen styredes. Fremskridtene ere allerede trængte ind i næsten alle Grene af Staten og det borgerlige Liv. Den japaniske Regjering lader Dampskibe bygge efter amerikansk Mønster og bemander dem med sine egne godt oplærte Folk. Der er endog truffet Forberedelser til Anlæg af Telegrafer. Alle de Fremmede, som lande i Nangasacki, Simoda og Hakodade behandles med den største Førelommenhed og de erholde, hvad de ønske og behøve. Gint Riges strævsomme og aandrige Beboere ere langt fra at have Chineseernes indbildske, barnagtige Væsen. Med Glæde hilse Japaneserne deres Regjerings nye Fremgangsmaade. Allerede flere af dem have ansøgt deres Øvrigheder om Tilløbelse til at forlade deres Fædreland for at uddanne sig i fremmede Lande.

„Jeg har aldrig,“ skrev en Amerikaner i forrige Aar, „seet saadanne herlige Varelagere, som her i Simoda. De bestaa i Lakearbejder af den højeste Fuldkommenhed — de chineseiske staa langt tilbage for dem — i Silketøier, Bomuldsvarer og andre Artikler fra japaniske Fabrikker. Der var saa mangeslags Gjenstande, at jeg ei kan nævne dem alle sammen.“

— Langs Kysten imellem Madras og Calcutta er indrettet en Telegraflinie.

— Maharadschaen af Gwalior, der har vist sig saa standhaftig tro mod Englænderne, ankom til Agra den 25de Decbr. og modtoges med en Salut af 19 Skud. En Deputation fra Regjeringen drog ham imøde for at ledsage ham til Agra, hvor en Hæsvagt af europæiske Tropper var opstillet til hans Modtagelse.

— Et almindeligt Øverblik over Tingenens nuværende Stilling i Ostindien viser, at næsten det hele Land fra Setlesich til Allahabad, Mytteriets Hovedstueplads, befinder sig i brittiske Hænder.

Den svenske Gartner paa Ringe i Sandvigen kan multigens faa Sommer-Arbejde hos Statsraad Bloch. Aftale kan træffes paa Statsraadinde Sorensens Lokke Sorgenfri ved Christiania.

Ægte perubiansk Guano
i Sække, vægtig 160 P, sælges a 3 Spd. 40 P pr. 100 P af Westye Egeberg & Co.

Boghvede.

Bestillinger paa Boghvede fra Vold modtages i Bladets Expedition.

Trykfeil i forrige No.

Side 53, 2den Spalte, 5te Lin. f. o. staa „grovt“ Bommel istedetfor „gjeret“ Bommel.

Christiania Kornpriser.

Indenlandst

Hvede, 3 $\frac{1}{2}$ a 5 $\frac{1}{2}$ Spd. intet solgt.

Rug, 15 a 16 P.

Byg, 11 P a 13 P 12 P.

udenlandst

Rug østersøist 3 $\frac{1}{2}$ Spd. a 4 $\frac{1}{2}$ Spd.

Rug dansk 17 P 18 P.

Byg 2radigt 15 P a 17 P.

Erter 4 $\frac{1}{2}$ a 5 $\frac{1}{2}$ Spd.

Hvede 5 a 6 Spd.

Christiania Fiskepriser.

Sild, Røsbnd. 6 Spd. pr. Ld.

Sild, stor Mib. 5 $\frac{1}{2}$ Spd. pr. Ld.

Sild, smaa dv. 5 Spd. pr. Ld.

Sild, stor Christ. 4 $\frac{1}{2}$ Spd. pr. Ld.

Sild, smaa dv. 18 P.

Storset 6 P 18 a 7 P. pr. Bog.

Middelsset 1 Spd. pr. Bog.

Smaaset 4 P 12 P pr. Bog.

Rødstær 7 P.

Udgiverens Adresse:

J. Schrøder. Vold i Bærum.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.